

PETŐCZ ANDRÁS

Felkészülés a temetésre

Tandori Dezső emlékére

A férfi, egy nagyjából hatvan év körüli férfiről beszélünk, meg akart halni. Ahogy az lenni szokott, vágyott a halálra, de ugyanakkor félt is tőle.

Hogy miért is vágyott a halálra, ezt hosszú lenne részletezni. Nyilván értelmetlennek látott mindent maga körül, talán beteg is volt, nem akart semmiféle szenvedést, és azt gondolta, ha úgyis meg kell halni, haljon meg minél gyorsabban, és minél kevesebb kínlódással. Magányos is volt a férfi, bár talán élhetett volna úgy is, hogy ne legyen magányos, de így alakult. „Ezt dobta a kocka”, szokta volt mondani, és olyasmi meggyőződése alakult ki az évek során, hogy reménytelen az ilyesmi „kockadobáson” módosítani, az is csak kínlódás, szenvedés, veszekedések, viták kísérnek minden változtatási kísérletet, így jobb, ha nem tesz semmit, szép csendesen meghal, és akkor minden rendben lesz végre.

Hogy miért is félt a haláltól, azt pontosan tudta, vagy legalábbis majdnem pontosan. Nem tetszett neki a lehetőség, hogy koporsóban kell majd fekélnie, és arra a koporsóra földet lapátolnak idegen emberek, olyannyira alaposan, hogy kimászni sem lehet abból a koporsóból. Ahogy elképzelte mindezt, kifejezetten rosszul érezte magát, általában is félt ez a férfi a bezártságtól, a koporsó, a sír gondolata ilyen szempontból végtelenül taszító volt a számára. Nem tetszett neki az a lehetőség sem, hogy ott, lent a föld alatt, a sírban esetleg mindenféle állat, férgek, bogarak támadják meg a testét, és a csontjairól leeszik a húst, az izmot, megtámadják a belső szerveit, még az inakat is, nem, ez a fenyegető jövőkép is rendkívül ijesztő volt. Mindezt – persze, tudta jól – egy jó kis hamvasztással elkerülhetné, de a hamvasztás gondolata még inkább taszította, nem mintha nem szerette volna a meleget, általában nagyon is szerette a kényelmes, meleg pillanatokot, a forróságot, például hosszú percekig bámulta gyerekkorában a cserépkályhában a tüzet, jó kis cserépkályhája volt a családjának, amelyben felnőtt, és úgy általában is szívesen rakott tüzet, nagyon tudott tüzet rakni, szinte felépítette a fahasábokat, a gallyakat, ha úgy alakult, hogy – mondjuk – a balatoni kertjében, ahol gyakran megfordult, éppen tüzet kellett rakni, szalonnasütéshez, egyebekhez, egyszóval, nem magát a tüzet nem szerette, hanem azt a gondolatot, hogy egyszer majd elhamvasztják, és por lesz, meg hamu mindaz, ami ő, az ő teste, a sejtjei, a molekulái, és így mindez nem kerül bele a természet természetes körforgásába, hanem megsemmisül, ez a gondolat kifejezetten zavarta a férfit.

Olyannyira zavarta mindez, hogy hamvasztás helyett inkább mégis a temetés mellett foglalt állást, még akkor is, ha a koporsóban levő bezártságtól, ahogy azt már említettük, nagyon is tartott.

Történt, hogy egy napon meghívást kapott abba a temetőbe, amelyik a város szívében helyezkedett el, és nagyon is elegáns temetőnek számított, kiváló művészek, politikusok, államférfiak nyughelye volt. Ellátogatott az említett temetőbe, mert az egykori, idősebb barátjának a síremlékét avatták rokonok, családtagok, olyan barát síremlékét, akivel évtizedeken keresztül, nem túlzottan rendszeresen, de kapcsolatban volt, nagyon tisztelte és szerette is ezt az idősebb barátot, és sok-sok emlék össze is kötötte vele, hébe-hóba még olyan szórakozások is, mint a lóverseny, az említett barát nagyon is ismerte a lóversenyek világát, bár sok pénzt nem költött ilyesmire, mert annál azért racionálisabb elme volt, de mégis.

Szép ünnep volt az a sírkőavatás.

A férfi, aki meg akart halni, de nagyon félt a haláltól, most úgy érezte, ahogy ott állt az egykori barát rokonai, családtagjai, tisztelői és ismerősei között, hogy egy ilyen sírkő, egy ilyen ünnepség nem olyan borzasztó, sőt. És látta azt is, barátok és ismerősök között álldogálva, hogy az egykori idősebb barát sírja mellett rengeteg hely van, és arra gondolt akkor, hogy itt, az egykori idősebb barát közelében még az sem olyan borzasztó, ha koporsóba zárják, és beteszik a föld alá, mert itt, az egykori barátal összezárva, jól érezhetné magát.

„Nem mindegy, hol és kivel fekszik egy temetőben az ember.” Erre gondolt ott, a sírkőavatáson a férfi.

„Jól elleszünk itt”, mondta magában a férfi. „Megtiszteltetés lesz vele lenni, egy sírhelyen.” Egészen megvidámodott erre a gondolatra. Elbúcsúzott tehát mindenkitől, akivel csak összefutott a temetőben, hazasietett, hirtelenjében annyi sürgős intéznievalója támadt, nem maradt szinte semmire ideje. Először is levelet írt, e-mailt a legközelebbi családtagjának, ebben megírta, milyen teendők várnak a családra az ő halála esetén. Részletes tervet készített, milyen legyen a koporsó, hogyan nézzen ki a temetés, de legfőképpen azt írta meg, hogy hol is szeretne nyugodni. Ebben a kérdésben nagyon keményen, szinte fenyegetően fogalmazott. „Ha nem ott lesz a sírom, ahol egykori öreg barátomé, akkor nem maradok a koporsóban, arra számítsatok.”

A férfi, aki meg akart halni, de félt a haláltól, még ezer dolgot intézett aznap. Átnézte az összes igazolványát, rendben vannak-e, megnézte az utolsó adóbevallását, szerződéseket lapozgatott, és, persze, írt egy új végrendeletet. Mire mindennel végzett, késő este lett, majdnem éjszaka.

Úgy érezte, mindent rendben kell hagynia maga körül.

Levetkőzött tehát, ruháját gondosan összehajtogatta, az ágya mellé helyezte. Felvett egy pizsamát. Korábban soha nem hordott pizsamát, de volt egy szinte vadonatúj, csíkos pizsamája. Úgy érezte, nem lehet meztelen egy ilyen fontos pillanatban.

Felvette tehát a pizsamáját, hanyatt feküdt az ágyán, mellén összekulcsolta a kezét. Aztán behunyta a szemét – és elaludt.

A hegedűművész

A hegedűművész minden este ott állt a Halászbástya alatti lépcsősor tetején, és gyakorolt. Többnyire Vivaldit játszott, de szerette Bach a-moll hegedűversenyét is, valamint Paganini műveit is kedvelte. Végül is, hegedűművészként, mindenevő volt. Valószínűleg mindent el tudott játszani, amit a hangszerén elő lehet adni. Valahogy ezt érezni lehetett, ha az öreg hegedűművészre nézett a kíváncsi arrajáró.

Mármint az, hogy bármit el tud játszani.

Ott állt a lépcsősor tetején, a hegedűtok kinyitva hevert a lábai előtt, jelezve, hogy aki akar, dobhat bele valamennyi kis pénzt. Gyűlt is a forint meg az euró, vagy éppen a japán jen – a japán turisták szeretik a budai Várat.

Magányos egy öregember volt ez a hegedűművész, vékony, szakállas, hatvanöt év körüli férfi, a vállai, a kéztartása, ahogy a vonót a húrokra helyezte, arról árulkodtak, hogy kissé már megtörte mindaz, ami mögötte volt, az időben, mondhatjuk így is, „kibabrált vele az Élet”, így nagy É betűvel, és ez a nagybetűs Élet, ez valamiért őt arra kényszerítette – a külső szemlélő számára legalábbis így tűnt –, hogy pénzt keressen utcai zenéléssel, merthogy pénzre mindenkinek szüksége van, még a magányos, öregedő hegedűművészeknek is.

Az ott lakók, a boldogok, akiknek az otthonuk a budai Vár zegzugos kis utcáiban van, vagy éppen a Halászbástya alatti elegáns társasházak valamelyikében, a Szabó Ilonka utcában vagy a Donáti utcában, szóval, akik arra laktak, illetve gyakorta megfordultak azon az elegáns lépcsősoron, ami felvezeti a látogatót a Mátyás-templomhoz, nem tudták, mióta álldogál esténként az öreg hegedűművész ott, a lépcsősor tetején, a megszokott helyén, és mióta is gyakorolja a különböző hegedűversenyeket. Csak annyit tudtak, hogy az öreg hozzátartozik ahhoz a látványossághoz, amit oly nagyon kedvelnek az itthoniak is, de legfőképpen a külföldiek, vagyis a budai világörökséghez, mindenhez, ami jellemzi a patinás és elegáns Halászbástyát, a Várat, mindazt, amire méltán lehetünk olyannyira büszkék, mi, akik patriótának vagy éppen büszke budainak vagy magyarnak valljuk önmagunkat.

Aztán egy napon megváltozott a kép, vagyis a látványosság, merthogy a hegedűművész mellett feltűnt egy kislí. Olyan hat év körüli gyerek, aki – miközben hegedült a hegedűművész – ott ült, közvetlenül az öreg hegedűművész közelében, egy sámlin, gyakran a kinyitott hegedűtok mellett, és csak ült, szemlélődött, nézte, miként is gyűlik a pénz a hegedűtokban.

Furcsa egy fiú volt. Fáradtnak és szomorúnak tűnt, sápadt is volt, szinte szürke az arca. Olyan volt, mint aki nem teljesen egészséges.

Akkoriban, hónapokon keresztül, naponta jártam arra. Tavasz volt, meg nyár, aztán mentünk bele az őszbe, egyre rövidülő nappalokkal, de meleg kora estékkel. A kislí örökösen ott ült, közel a kinyitott hegedűtokhoz, a sámliján, és kifejezéstelen tekintettel bámulta, hogyan is gyűlik a hegedűtokban a pénz. Nem nagyon csi-

nált mást. Mondhatni, nem sok vizet zavart. Ha szabad ilyet mondani egy, kissé betegesnek tűnő gyerek esetében.

Magam már szinte baráti viszonyban voltam a hegedűművésszel, minden este, amikor arra jártam, köszöntünk egymásnak, mosolyogtunk, mint akik nagyon is elégedettek vagyunk azzal, hogy ismét találkozunk.

– A fiú az unokája? – kérdeztem még az első napok egyikén, amikor láttam a fiút ott ücsörögni. Az öreg hegedűs csak bólintott, és játszott tovább valamelyik kedvenc Bach-darabját. Mosolygott az öreg, de nem hagyta magát kizökkenteni. A legfontosabb számára a gyakorlás, a zene.

Ezt azért tudni lehetett róla.

Hetekkel később szólítottam meg ismét. Nem volt különösebb célom azzal, hogy megszólítottam, inkább csak a magányomat akartam kissé oldani, a magányomat, ami olyan gyakran meglátogatott abban az évben.

– Sokat látom erre, gyakorolni – mondtam. – Megéri? Nem túl fárasztó?

Mindezt igazán barátságosan kérdeztem. Inkább csak úgy, hogy jelezzem, gondolkodik vele, és tudom, nem egyszerű kint állni a szabadban, a Halászbástya tövében, és nap mint nap hegedülni.

Igazából választ sem vártam. Gyakorol az öreg, nincs ideje velem beszélgetni, gondoltam.

Aztán, ahogy ott álldogáltam, egyszerre csak abbahagyta a gyakorlást a hegedűművész. Talán éppen véget is ért a darab, amit játszott. Már nem is emlékszem pontosan.

– Kell pénz – mondta. – A fiúnak. Gyógyszerre.

A fiú pedig csak ült ott, a sámlin, nézett maga elé a kifejezéstelen tekintetével. A szokott módon sápadt volt. Olyan fénytelen az arca.

Aztán már nem kérdeztem semmit. Mentem tovább, vártak a tennivalók, már ha van még tennivalója az embernek, este, vacsoraidőn túl, ballagva hazafelé, ahol nem várja őt senki sem.

Két hét is eltelt, amikor legközelebb arra mentem, a Halászbástya irányába. Utazások, váratlan események, feladatok, felkérések gazdagították vagy éppen szegényítették azt a bizonyos két hetet, amikor is nem volt alkalmam köszönteni a titokzatos barátomat, az öreg hegedűművészt. Így aztán már előre örültem, hogy megint üdvözölhetem, ahogyan régebben szinte mindennap.

Ott állt a szokott helyén, éppen egy Paganini-szonátát játszott, rögtön felismertem a szonátát, mert nekem is a kedvenceim közé tartozik. A fiú, az unoka viszont nem ült mellette, és a kicsi kis sámlit sem láttam. Ami még feltűnt az öregben, hogy vastag fekete szalag van a bal felső karján. Ahogy a hegedűjét tartotta, ez a vastag fekete szalag valahogy nagyon vonzotta a tekintetet.

Nem tudtam máshova nézni.